

TEHNOLOGIA STUDIULUI DE CAZ ÎN FORMAREA INIȚIALĂ A CONTABILULUI

Lect. sup. Sofia Căpățînă, UCCM

L'apprentissage basée sur l'étude de cas exige un engagement actif et interactif des étudiants dans le développement des activités d'analyse et de débat collective d'un „cas”, d'identification et d'examen des options pour les actions et prendre des décisions en fonction de leur système de valeurs. Ainsi, l'apprentissage basée sur l'étude de cas corrèle avec l'apprentissage par coopération, également contribuant au développement du comportement social des étudiants qui sont compétitifs sur le marché du travail.

Instruirea interactivă, asociată tipului superior de învățare interactivă și creativă, implică conjugarea eforturilor ambilor agenți educaționali (profesor-student) în construirea cunoașterii. Relația profesor-student se redimensionează. Persoana instruită își asumă rolul de subiect, de agent al propriei formări; iar profesorul este ghidul acesteia în demersurile întreprinse. Este de dorit ca implicarea activă și interactivă a studenților și învățarea (inter) activă, realizată de aceștia, să îi ajute să descopere plăcerea de a învăța, care poate da naștere sentimentelor pozitive – de încredere în propriul potențial, de dorința de cunoaștere, de împlinire etc.

În acest context, o metodă de instruire interactivă utilizată de noi este **studiul de caz**, care constă în analizarea și dezbaterăa unui caz, reprezentat de o situație particulară, problematică în care se află un individ, un grup social sau o instituție.

Etape de parcurs în prelucrarea unui caz:

■ **Sesizarea situației cazului** (înțelegerea cu claritate a situației existente):

- ✓ prezentarea cazului;
- ✓ procurarea informațiilor necesare (documentare în problemă);
- ✓ sistematizarea informațiilor.

■ **Stabilirea variantelor de soluționare:**

- ✓ analiza situațiilor de drept;
- ✓ elaborarea nucleului probabil.
- *Luarea deciziei*: realizarea unei confruntări a variantelor.
- *Susținerea deciziei*:
  - ✓ compararea valorii variantelor;
  - ✓ precizarea unei ierarhii a variantelor;
  - ✓ luarea deciziei [4, p.64].

Învățarea bazată pe studiul de caz este o metodă didactică activă, pentru că:

- îi motivează intrinsec pe studenți și îi implică în activitate, reușind să apropie universitatea de viață și oferind studenților șansa unei *confruntări cu situații-problemă reale, veridice*, extrase din conținuturi și reprezentative pentru o categorie de situații, evenimente, fenomene etc.;
- îi pune pe studenți în situația de a-și utiliza cunoștințele, *capacitățile de extrapolare, generalizare, particularizare, transfer al achizițiilor*, precum și *competențele disciplinare și transversale* pe care le dețin, în realizarea de demersuri inductive și deductive, în dobândirea și descoperirea noului;
- constituind un autentic exercițiu de căutări active și interactive, realizare de descoperiri, de soluționări și argumentări, îi ajută pe studenți să se implice cu rezultate bune, activ și interactiv, în analiza și înțelegerea altor „cazuri”;
- îi determină pe studenți să cerceteze, să culeagă informații pe cele mai diverse căi, să le sistematizeze, să le structureze și să le operaționalizeze, contribuind la elaborarea în comun, a mai multor variante de soluționare a „cazului” și, implicit, la luarea deciziilor;
- îi determină pe studenți să adopte atitudine critică și spirit critic față de diferite variante de soluționare a „cazului” și față de strategiile cu care acestea sunt corelate, să le compare, să le ierarhizeze și să aleagă varianta optimă, argumentând-o în mod rațional;
- presupune dezbateri colective, în cursul cărora se produc schimbări intelectuale, confruntări de puncte de vedere, formulări de ipoteze, argumentări, predicții, sinteze, evaluări, formulări de concluzii, alegeri de variante optime, elaborări de decizii argumentate și pertinente;
- presupune participarea tuturor studenților la dezbaterile și soluționarea cazului și le permite acestora ca, prin intermediul muncii cooperative, să atingă cele mai complexe nivele taxonomice de gândire și învățare activă, trecând de la aplicare la analiză, sinteză și evaluare;
- având în vedere considerațiile de mai sus, putem spune că acest tip de învățare are valențe aplicative, formative, ludice și euristice speciale [1, p.286-287].

Instruirea este formativă, activă și interactivă: cu cât mai mult se bazează pe inițiativa studenților, cu atât mai bine răspunde intereselor de cunoaștere ale acestora. Exploatarea în activități cooperative a unui „caz” cu potențial educativ, sesizat de studenți în viața de zi cu zi și care prezintă relevanță pentru aceștia, poate crea premisele favorabile unei instruiți interactive. De cele mai multe ori, însă, profesorul este cel care selectează „cazul” și îl expune studenților, urmând ca aceștia să contribuie la rezolvarea lui, prin cooperare.

Luând în considerare această ultimă situație, prezentăm etapele care sunt parcurse, de obicei, în cadrul procesului de instruire bazat pe studiu de caz. Activitățile realizate de profesor dețin rolul de îndrumător al întregii activități de învățare și de ghid al acestora.

- ✓ *Etapa de confruntare a studenților cu situația-problemă, cu „cazul” și de înțelegere a acestuia*. De regulă, „cazul” este selectat, în prealabil, de către profesor, prezentat apoi studenților și supus dezbaterii lor colective.
- ✓ *Etapa de analizare și cercetare a „cazului”, a situației-problemă*, etapă care presupune, din partea studenților, realizarea următoarelor demersuri:

- reflectare personală asupra „cazului”;
  - documentare în diverse moduri, în funcție de natura „cazului”: inițiind o conversație cu profesorul și cu colegii (documentare bibliografică, documentare practică);
  - realizare de interpretări, analize, sinteze, generalizări, conceptualizări etc.
- ✓ *Etapa de elaborare/propunere a mai multor variante de rezolvare a situației-problemă și, implicit, a „cazului”, etapă ale cărei rezultate depind de experiența de cunoaștere a studenților și de competențele disciplinare și transversale ale acestora.*
- ✓ *Etapa de alegere a variantei optime de rezolvare, care presupune din partea studenților efectuarea demersurilor de examinare critică a diferitelor variante, de confruntare a lor, de comparare a eficacității lor în raport cu contextul dat, ierarhizarea lor în funcție de acest criteriu, stabilirea variantei de rezolvare optimă și argumentare.*
- ✓ *Etapa de personalizare a noilor achiziții și de integrare a lor în sistemul cognitiv propriu, în viziune sistemică.*

La fel ca și în cazul celorlalte metode active, și în acest caz, rolul profesorului de organizator al activității de învățare a studentului se păstrează și se nuanțează într-un mod specific, având în vedere particularitățile metodei. Ilustrăm aceste nuanțări, aducând în atenție câteva recomandări metodice legate de utilizarea acestei metode în instruirea interactivă:

- *Asigurați-vă o cazuistică, o arhivă de „cazuri” adecvate și adaptate disciplinei dvs., unităților de învățare și particularităților studenților cu care lucrați. Încercați să alegeți „cazuri” tipice pentru domeniul profesional pentru care se pregătesc studenții, dar și pentru cel social! Pentru aceasta, culegeți informații apelând la interviuri, discutând cu manageri de instituții, cu colegii, studiind dosare și diverse documente.*
- *În etapa de proiectare didactică, alegeți cu grijă cazul pe care îl veți valorifica, în funcție de obiectivele operaționale (formulate în termeni de comportament observabil) urmărite și armonizați-l cu ansamblul strategiei didactice imaginare.*
- *Ajutați studenții să se familiarizeze cu „cazul”, cu coordonatele situației-problemă, să le înțeleagă corect, inițiind un dialog clarificator și folosind un limbaj clar și sugestiv, astfel încât să reușiți ca studenții să perceapă corect situația respectivă, să o considere o problemă personală și să se implice în soluționarea ei ca actori, și nu ca spectatori [1, p.288].*

De asemenea, să se formuleze cu claritate sarcinile de învățare, derivându-le în mod direct din obiectivele operaționale prestabilite:

- *Încurajați studenții să emită cât mai multe variante de soluționare și să-și expună în comun propriile opinii și argumentări, să le evalueze, să formuleze judecăți de valoare asupra lor și să ajungă, în urma discuției colective, la stabilirea variantei de soluționare optimă.*
- *În eventualitatea în care „cazul” discutat a fost rezolvat în realitate altfel decât în sala de curs, nu trebuie să vă îngrijorați sau să fiți dezamăgiți! Important este exercițiul activizat pe care l-au efectuat studenții! Oricum, le puteți prezenta și cealaltă variantă!*
- *Nu precizați și, în niciun caz, nu vă impuneți punctul de vedere referitor la „cazul” discutat! Ajutați studenții să se implice efectiv în activitate, să se exprime liber, argumentat și critic, dirijând dezbaterile, eventual sugerând cât mai multe variante de soluționare, incitând studenții la căutări active și interactive, oferindu-le, la nevoie, puncte de sprijin (însă fără să anticipați ipoteze sau soluții). Experiența redusă a unora dintre participanți poate crea dificultăți în soluționarea cazului, acest lucru conducând la scăderea interesului și a gradului de implicare motivațională în*

activitate [3, p. 221-222].

În figura 1, propunem Modelul sistemic de tehnologie didactică, ce cuprinde etapele principale, privind demersurile care au la bază o instruire interactivă, pentru activitățile profesorului și ale studenților. Cu siguranță că ea este perfectibilă, dat fiind complexitatea problemei abordate, însă, în intenția noastră, se dorește de a fi model orientativ, care să pună în lumină importanța conceperii și funcționalizării unor sisteme de învățare activă și interactivă, în funcție de imperativele unei instruiți și formări interactive și diferențiate a studenților.

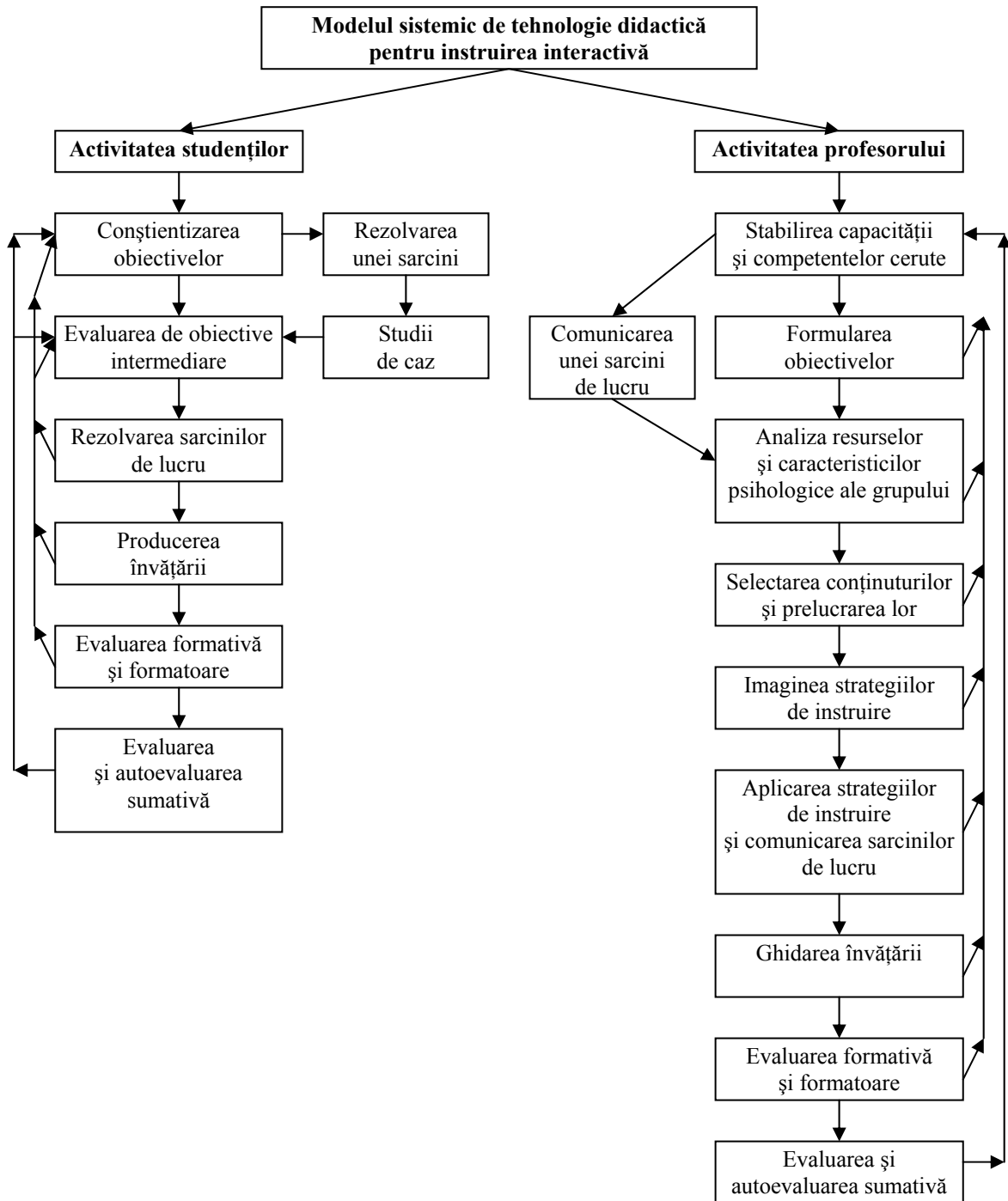

Figura 1. Modelul sistemic de tehnologie didactică

Avantajele metodei studiului de caz sunt următoarele:

- prin faptul că situația-caz, aleasă de profesor, aparține domeniului studiat, iar studenții sunt antrenați în găsirea de soluții, se asigură o apropiere a acestora de viața reală și de eventualele probleme cu care se pot confrunta, „familiarizându-i cu o strategie de abordare a faptului real” [2, p.207];
- prin faptul că are un pronunțat caracter activ, metoda contribuie la dezvoltarea capacităților psihice, de analiză critică, de elaborare a deciziilor și soluționare promptă a cazului, formând abilitățile de argumentare;
- prin faptul că se desfășoară în grup, dezvoltă inteligența interpersonală, spiritul de echipă, toleranța și ajutorul reciproc, specific învățării prin cooperare;
- prin confruntarea activă cu un caz practic, metoda oferă oportunități în construirea unei punți între teorie și practică.

Limitele aplicării metodei studiului de caz pot fi următoarele:

- dificultăți legate de realizarea portofoliului de cazuri adecvate disciplinei contabilității, fapt care solicită mult timp de prelucrare și experimentare a fiecărui caz;
- dificultăți în evaluarea participării fiecărui student la soluționarea cazului, concomitent cu manifestarea fenomenului de complezență, lăsând pe seama celorlalți responsabilitatea rezolvării cazului;
- dificultăți legate de eventualele surse de informare, necesare soluționării cazului;

În concluzie, menționăm că studiul de caz conduce la următoarele priorități:

- ✓ studenții își construiesc propriile înțelesuri și interpretări ale instruirii;
- ✓ scopurile instruirii sunt discutate, negociate, nu impuse;
- ✓ sunt promovate alternativele metodologice de predare-învățare-evaluare;
- ✓ sarcinile de învățare vor solicita informații transdisciplinare și analize multidimensionale ale realității;
- ✓ evaluarea va fi mai puțin criterială și mai mult reflexivă, integrând metode alternative de evaluare;
- ✓ sunt promovate învățarea prin studiul de caz și rezolvarea de probleme.

Bibliografie:

1. Bocoș, M. *Instruire interactivă: repere pentru reflecție și acțiune*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară, 2002. 378 p.
2. Cerghit, I. *Metode de învățământ*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997. 480 p.
3. Oprea, Crenguța-Lăcrămioara. *Strategii didactice interactive*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2006. 304 p.
4. Pâslaru, Vl., Negură, I., Papuc, L. *Construcție și dezvoltare curriculară. Partea II. Ghid metodologic*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2005. 170 p.